

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

SINAV KAZANDIRAN ÖZET NOTLAR,

(ÇIKMIŞ SORULAR VE KONULARA GÖRE)

ATATÜRK'ÜN HAYATI

AİLESİ:

1881'de Selanik'te doğdu.

Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır.

Makbule ve Naciye adında iki kız kardeşi vardır.

Babası Gümrük Memurluğu ve ticaretle uğraşmış, bir süre (1876/77) gönüllü yedek üstteğmenlik yapmıştır. 1893 yılında Mustafa 12 yaşındayken vefat etmiştir.

ÖĞRENİM HAYATI:

İlkokulu Selanik Şemsi Efendi İlkokulunda bitirdi.

Ortaokulu Selanik Askeri Rüştîyesinde bitirdi.

Liseyi Manastır Askeri İdadisinde bitirdi. (1899)

Yüksek Okulu İstanbul Harp Okulu (1902) ve İstanbul Harp Akademisi'nde (1905) tamamladı.

1905 yılında bu okuldan Kurmay Yüzbaşı olarak mezun oldu.

ASKERİ HAYATI:

İlk Görev yeri Şam'dır. (1905)

1907'de Selanik'teki 3. Ordu'ya atandı.

1909'da İstanbul'da çıkan 31 Mart Ayaklanmasını bastırmakla görevli Hareket Ordusu içinde görev aldı.

1911-12'de Trablusgarp'ta İtalyanlar ile savaştı. Binbaşılığa yükseldi.

1912'de II. Balkan Savaşında Edirne'nin kurtuluşunda görev aldı.

1913-15'te Sofya Askeri Ataşeliğine atandı. Yarbaylığa yükseldi.

1915'te I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'nde savaştı. Albaylığa yükseldi.

1916'da Muş ve Bitlis'i Ruslardan kurtardı. Paşalığa yükseldi.

1917 ve 18'de Filistin ve Suriye Cephesi'nde görev aldı.

KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ:

19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı.

22 Haziran 1919'da Amasya Genelgesini yayınladı.

7 Temmuz 1919'da askerlik görevinden istifa etti.

Erzurum Kongresi sonunda 7 Ağustos 1919'da Heyet-i Temsiliye Başkanı seçildi.

4 Eylül 1919'da Sivas Kongresini düzenledi. Başkan seçildi.

Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurdu. Başkan seçildi. 11 Eylül 1919'da sona eren Sivas Kongresi'nin seçtiği Heyet-i Temsiliye'nin başkanı oldu. 20-22 Ekim 1919'da İstanbul Hükümeti'nin temsilcisi Bahriye Nazırı Salih Paşa ile Amasya Görüşmesini yaptı.

27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelerek burasını milli mücadelenin merkezi yaptı.

12 Ocak 1920'de Osmanlı Mebusan Meclisi'nin açılmasını sağladı.

28 Ocak 1920'de Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Milli Misak'ın kabulünü sağladı.

23 Nisan 1920'de TBMM'ni açtı ve Başkan seçildi.

5 Ağustos 1921'de TBMM tarafından Başkomutanlığa getirildi.

13 Eylül 1921'de Yunanlılara karşı Sakarya Zaferi'ni kazandı. Bu başarısı üzerine TBMM tarafından Gazi unvanı ve Mareşal rütbesi verildi.

26 Ağustos 1922'de Büyük Taarruzu başlattı.

30 Ağustos 1922'de Başkomutanlık Meydan Savaşı'nı kazandı.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'i ilan etti.

ESERLERİ:

En büyük eseri Türkiye Cumhuriyeti'dir.

En önemli yazılı eseri Nutuktur. Bu eserinde 19 Mayıs 1919 ile 1924 yılları arasındaki olayları anlatmıştır. 1927 yılında tamamlamıştır.

Vatandaş İçin Medeni Bilgiler Ders Kitabı

Geometri Ders Kitabı

Cumali Ordugahı

Zabit ve Kumandan ile Hasbihal

KİŞİLİĞİ ve ÖZELLİKLERİ:

Vatan ve Millet Sevgisi ile doludur, Atatürk bütün hayatı boyunca üzerine aldığı askeri ve idari görevleri bu özelliği ile yerine getirmiştir.

İdealisttir: En büyük ideali Türk kültürünü çağdaş medeniyetler seviyesinin üstüne ulaştırmaktır.

Yaratıcıdır: Karşılaştığı sorunları alışlagelmiş önlemlerin dışında daha önceden denenmemiş yollarla çözümlerdi.

Birleştiricidir: O, milli mücadelede değişik kültür ve toplumsal düzeydeki insanları tek bir amaç etrafında toplamayı bilmiştir.

İleri Görüşlüdür: Çanakkale Savaşında düşmanın çıkartma yapacağı yerleri bilmesi, I. Dünya Savaşında Almanların yenileceğini söylemesi, II. Dünya Savaşını Almanların başlatacağını ve bundan en çok Rusya'nın kazançlı çıkacağını söylemesi, Rusya'nın dağılacağını söylemesi bu özelliğine örnektir.

Çok Cephelidir: O, askerlikten eğitime, ekonomiden kültür ve sanata çok değişik alanlarla ilgilenmiş ve eser vermiştir.

Eğitimidir: Harf inkılabını yapması, yeni harfleri tanıtmak ve öğretmek için yazı tahtası başında tüm yurdu dolaşması Türk Dil ve Tarih Kurumlarını kurması,...

Sabırlı ve Disiplinlidir: Düşündüğü şeyleri yeri ve zamanı gelmeden gerçekleştirmezdi.
Gerçekçidir: Halkına daima doğruyu söylemiş, gerçekleştiremeyeceği şeyleri vaat etmemiştir.
Akılcı ve Mantıklıdır

Güzel Sanatlara Değer Verir:

Liderdir ve İnkılapçısıdır

Demokratiktir: Kararlarını almadan önce başkalarının da görüşünü alırdı.

Mücadelecidir: Zorluklar karşısında vazgeçmek yerine o zorlukları nasıl yeneceğini araştırırdı.

Planlıdır: O, yapacağı hiçbir işi şansa bırakmamış, önceden planlayarak aşama aşama gerçekleştirmiştir.

Barışçısıdır: Asker olmasına rağmen her zaman savaşı, en son denenebilecek yol olarak görmüştür.

Evrenselidir: O sadece Türk milletinin değil tüm dünyanın takdir ettiği ve sevdiği bir liderdir.

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ

KUVAYI MİLLİYE: Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra başlayan işgallere karşı halkın oluşturduğu silahlı direniş güçleri.

KUVAYI MİLLİYE'NİN SAĞLADIĞI YARARLAR:

İşgalcilere karşı savaşarak onları oyaladı, yıprattı.

Düzenli Ordu'nun kurulmasına kadar zaman kazandırdı.

Milli bilinci ayakta tuttu.

İç ayaklanmaların bastırılmasını sağladı.

Balikesir ve Alaşehir Kongrelerini düzenlemiştir.

İŞGALLERE KARŞI İLK DİRENİŞLER:

İlk Direniş Güney Cephesi'nde Dörtyol'da Fransızlara karşı yapıldı.

Batı Cephesi'nde ilk direniş İzmir'in işgalinden sonra başladı.

Batı Cephesindeki ilk halk direnişi Ödemiş'te yaşandı.

Batı Cephesi'nde düzenli birliklerle yapılan ilk direniş Yarbay Ali Çetinkaya tarafından Ayvalık'ta yapıldı.

MUSTAFA KEMAL'İN SAMSUN'A ÇIKIŞ AMACI: Milli egemenliğe dayalı, kayıtsız şartsız bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak.

HAVZA GENELGESİ (29 MAYIS 1919) : Mustafa Kemal bu genelgeyle işgallerin yurt çapında protesto mitingleri ile kınanmasını isteyerek, halkın bilinçlenmesini sağlamak istemiştir.

AMASYA GENELGESİ (22 Haziran 1919) : M. Kemal tarafından hazırlanıp, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy ve Refet Bele tarafından imzalanmıştır.
Kurtuluş savaşının gerekçesi, amacı ve yöntemi belirlenmiştir.
İlk kez milli egemenliğe dayalı bir yönetimden bahsetmiştir.
Sivas'ta bir Kongre düzenlenmesi istenmiştir.
İstanbul Hükümeti yok sayılarak halk milli mücadeleye çağırılmıştır.
Bu genelgeden sonra Mustafa Kemal İstanbul'a çağırılmıştır.

ERZURUM KONGRESİ(23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)

Kongre Kazım Karabekir ile Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından Doğu Anadolu'nun Ermeni tehdidi altına girme tehlikesi üzerine önlemler almak için toplandı.
Kongreden önce M. Kemal İstanbul Hükümeti Tarafından görevinden alındı, M. Kemal de askerlik mesleğinden istifa etti. (7-8 Temmuz 1919)
Bölgesel bir Kongre olmasına rağmen milli kararlar aldı.
Manda ve Himaye ilk kez reddedildi.
Milli sınırlar içinde vatanın bütünlüğünden bahsetmiştir.
İlk kez bir hükümet kurma fikrinden bahsetmiştir.
Doğu Anadolu'daki cemiyetler birleştirilmiştir.
Kongrenin sonunda Heyet-i Temsiliye oluşturulmuştur.

SIVAS KONGRESİ(4- 11 Eylül 1919)

İstanbul Hük. Ve İtilaf Devletleri Kongreyi önlemek istemiş ama başaramamışlardır.
Erzurum Kongresi kararları aynen alınarak millileştirilmiştir.
Tüm milli cemiyetler birleştirilmiştir. (Anadolu ve Rumeli M.H.C.)
İrade-i Milliye adıyla bir gazete çıkarılmasına karar verilmiştir.
Mustafa Kemal Milli bir lider olmuştur.
Heyet-i Temsiliye'nin üye sayısı ve yetkileri genişletilmiştir.
Mebusan Meclisi'nin açılması istenmiştir.
Kongre sonunda İstanbul Hükümeti ile ilişkiler kesilmiştir.

AMASYA GÖRÜŞMESİ(20-22 Eylül 1919)

Damat Ferit Paşa Hükümetinin düşmesi ve yerine kurulan Ali Rıza Paşa Hükümetinin Temsil Heyeti ile iyi ilişkiler kurmak istemesi üzerine yapıldı.
Görüşme İstanbul Hükümeti Temsilcisi Salih Paşa ile Temsil Heyeti Başkanı Mustafa Kemal arasında yapıldı.
Görüşmede alınan kararlardan tek uygulanan maddesi İstanbul'daki Osmanlı Mebusan Meclisi'nin açılması olmuştur.
Görüşme, İstanbul Hükümetinin Temsil Heyeti'nin varlığını resmen ve hukuken tanınması

açısından önemlidir.

TEMSİL HEYETİ'NİN ANKARA'YA GELMESİ(27 Aralık 1919)

Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelmesine yol açan olay, İstanbul'da açılan Mebusan Meclisi çalışmalarını daha yakından takip etmektir.

Ankara'nın merkez seçilmesinin diğer sebepleri, güvenli oluşu, haberleşme ve ulaşım imkânlarına sahip oluşu, Batı Cephesine yakınlığıdır.

MİSAK-I MİLLÎ(28 Ocak 1920)

Osmanlı Mebusan Meclisinde Felah-ı Vatan Gurubunun önergesiyle kabul edildi.

Misak-ı Milli, vatanın sınırlarını çizen ve bu vatan içinde bölünmeye kabul etmeyen, Türk vatandaşlarının haklarını belirleyip hangi şartlarla bir barış anlaşması yapılacağını belirleyen bir belgedir.

Misak-ı Milli ile Kapitülasyonlar reddedilmiştir.

Misak-ı Milli, Erzurum ve Sivas Kongresi kararlarını Osmanlı Mebusan Meclisi'ne de kabul ettirmiştir.

Misak-ı milli kararları sonucu İtilaf Devletleri İstanbul'u işgal etmiştir (16 Mart 1920).

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN AÇILIŞI(23 Nisan 1920)

İstanbul'un işgali ve Mebusan Meclisi'nin kapatılması gerekçesi ile açılmıştır.

TBMM'nin açılması ile yeni Türk Devleti kurulmuştur.

Mustafa Kemal Paşa Başkan seçilmiştir.

Ülkedeki en büyük gücün TBMM olduğu kararlaştırılmıştır.

Yasama ve Yürütme yetkisini üzerinde toplamıştır.

Meclisin geçici olmadığı vurgulanmıştır.

Kendi içinden bir Hükümet oluşturmuştur. TBMM Başkanı aynı zamanda Hükümetin de başkanıdır.

TBMM'nin açılması ile Temsil Heyeti'nin görevi sona ermiştir.

TBMM'nin açılması ile milli irade sağlanmıştır.

TBMM HÜKÜMETİNE KARŞI AYAKLANMALAR:

NEDENLERİ:

İstanbul Hükümetinin Mustafa Kemal ve TBMM aleyhine Şeyhülislamdan aldığı fetva

İstanbul Hükümetinin Mustafa Kemal'i idamla yargılaması

İstanbul Hükümetinin M. Kemal ve TBMM hakkındaki karalama kampanyası

İtilaf Devletlerinin TBMM'yi çıkarlarına uygun bulmaması
Azınlıkların vatanı parçalama gayretleri
Bazı Kuvayı Milliye birliklerinin Düzenli Orduya katılmak istemeyişi
Milli mücadele aleyhindeki kişilerin varlığı ve çalışmaları.

İstanbul Hükümetinin Doğrudan Çıkardığı Ayaklanmalar: *Anzavur Ayaklanması ve Kuvayı İnzibatiye (Halifelik Ordusu) Ayaklanması*

Kışkırtma Sonucu Çıkan Ayaklanmalar: *Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı Ayaklanması, Yozgat, Afyon, Konya, Urfa (Milli Aşireti) ayaklanmaları.*

Azınlık Ayaklanmaları: *Pontusçu Rumların Karadeniz Bölgesinde, Ermenilerin Adana çevresinde çıkardığı ayaklanmalardır.*

Kuva-yı Milliye Ayaklanmaları: *Düzenli Orduya katılmak istemeyen Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe'nin çıkardığı ayaklanmalardır.*

ALINAN ÖNLEMLER VE BASTIRILIŞI:

İstanbul Hükümeti ile ilişkiler kesildi.

Hıyaneti-i Vataniye Kanunu çıkarıldı.

İstiklal Mahkemeleri kuruldu.

Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi 'den Milli Mücadele lehine fetva alındı.

Kuvayı Milliye Birliklerinden yararlanıldı. Düzenli Orduya geçiş hızlandırıldı.

Kamuoyunu doğru bilgilendirmek için Anadolu Ajansı kuruldu.

AYAKLANMALARIN SONUÇLARI:

Kurtuluş Savaşı uzadı, Milli mücadelenin kazanılması gecikti.

Yunanlılar Anadolu'da ilerleme fırsatı buldular

Kardeşkanı dökülmesine sebep oldu.

Ayaklanmaların bastırılması ile TBMM'nin gücü ve otoritesi artmıştır.

TÜRK İNKILABI

SİYASAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR:

Saltanatın Kaldırılması: 1 Kasım 1922

Lozan Anlaşması görüşmelerine TBMM Hükümetinin yanı sıra İstanbul Hükümetinin de çağırılması ve İstanbul hükümetinin bunu kabul etmesi, saltanatın kaldırılmasını çabuklaştırdı. TBMM'nin kabul ettiği Milli Egemenlik ilkesi gereğince de Saltanatın kaldırılması gerekiyordu.

Saltanatın kaldırılması ile Osmanlı Devleti hukuken sona ermiş, milli egemenlik yolunda büyük bir adım atılmıştır.

Cumhuriyetin İlanı: 29 Ekim 1923

TBMM'nin Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir ilkesini kabul etmesi ve bu ilkenin ancak Cumhuriyet ile gerçekleşebileceği düşüncesi Cumhuriyetin ilanının yasal gerekçesini oluşturur.

Cumhuriyet'in İlanını Gerektiren Diğer Sebepler Şunlardır:

Devletin bir adının ve yönetim şeklinin olmaması,
Devlet Başkanı makamının bulunmaması
Meclis Hükümeti sistemindeki aksaklıklar.

Cumhuriyet'in İlanıyla Çözülen Sorunlar:

Devletin adı ve yönetim şekli belirlendi.

Başka yönetim şekli tartışmalarına son verildi.

Devlet Başkanlığı sorunu çözümlendi.

Hükümet kurma şekli değiştirildi.(Kabine Sistemi)

NOT: Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal; ilk Başbakanı İsmet Paşa olmuştur.

Halifeliğin Kaldırılması: 3 Mart 1924

Son Halife Abdülmecit Efendi'nin yetkilerini aşması, yapılacak olan inkılapların önünde Halifeliğin bir engel olarak görülmesi, kaldırılmasını gerekli kılmıştır.

Halifeliğin kaldırılması ile Türkiye Cumhuriyeti'nin laik düzene geçmesindeki en büyük engel kalkmıştır.

Türkiye'nin Yeniden İdari Teşkilatlandırılması: 1921 ve 1924 anayasaları ile Türkiye idari yönden il-ilçe-bucak-köy birimlerine ayrıldı. Böylece devlet hizmetlerinin ülkenin her yerine dengeli ulaşması sağlandı.

13 Ekim 1923'te Ankara Başkent yapıldı. Türkiye'nin merkezinde olması, askeri ve coğrafi yönden uygunluğu ve İstanbul'un Osmanlı Devleti'ni çağrıştırmaması Ankara'nın Başkent olmasını gerektirmiştir.

Çok Partili Rejim Denemeleri:

Türkiye'nin ilk siyasi partisi Cumhuriyet Halk Fırkasıdır.(1923)

Türkiye'nin ilk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasıdır. (1924) Şeyh Said İsyanı ile ilgisi görüldüğünden 1925 yılında kapatılmıştır.

*Atatürk döneminde kurulan son parti Fethi Okyar tarafından Atatürk'ün isteğiyle kurulan Serbest Fırka'dır (1930) Parti aynı yıl Cumhuriyet karşıtlarının partiyi ele geçirmesi tehlikesi karşısında kapatılmıştır.

Çok Partili Hayatın Başarısız olmasına Neden Olan Olaylar:

Şeyh Said İsyanı: 1925: Bu isyanın bastırılması için Hükümet değiştirilmiş, Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılmış ve İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi: 1925

Menemen Olayı: 1930

HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

Anayasanın Kabulü: Yeni Türk Devletinin ilk anayasası 20 Ocak 1921'de kabul edildi. Bu anayasanın temel özelliği yasama ve yürütme yetkilerini TBMM'ne vermesidir. Devletin şekli ve insan hakları ile ilgili bölüm yoktur.

Cumhuriyetin ilanından sonra değişen şartlara göre ve eski anayasanın eksikliklerini tamamlamak için 20. 04.1924'te yeni anayasa kabul edildi.

Türk Medeni Kanunu: Eski medeni kanun olan Mecellenin yetersizliği ve çağın gereklerine uymaması üzerine İsviçre Medeni Kanunu esas alınarak 1926 yılında kabul edildi. Yeni Medeni Kanun ile özellikle kadınlara yeni haklar sağlandı. Kadın-erkek eşitliği sağlandı.

Diğer Kanunlar: Hukuk sistemimiz laik kurallara göre yeniden düzenlenerek, yeni Ticaret, Borçlar ve Ceza kanunları yayınlandı.

EĞİTİM ve KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. Böylece ülke çapındaki okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlandı, öğretim sistemindeki çeşitlilikler giderildi, laikleştirildi.

1926 yılında Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun çıkarıldı. Böylece laik sisteme uygun ilk ve ortaöğretim programları belirlendi.

1927'de karma eğitime geçildi.

1 Kasım 1928'de yeni Türk harfleri kabul edildi.

24 Kasım 1928'de Atatürk Başöğretmen ilan edildi.

1931 yılında Türk tarih Kurumu kuruldu.

1932 yılında Türk Dil Kurumu kuruldu.

TOPLUMSAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

30 Kasım 1925'te tekke, türbe ve zaviyeler kapatıldı.

25 Kasım 1925'te Kıyafet İnkılabı başlatıldı.

1 Ocak 1926'dan itibaren Miladi Takvime geçildi.

1928 yılında milletlerarası rakamlar kabul edildi.

1931'de milletlerarası ağırlık ve uzunluk ölçüleri kabul edildi.

21 Haziran 1934'te Soyadı Kanunu çıkarıldı.

1934'te dini giysilerin sadece din adamlarınca giyilmesi hakkında yasal düzenleme yapıldı.

1930'da kadınlara Belediye Seçimlerine katılma hakkı verildi.

1933'te kadınlara Muhtarlık Seçimlerine katılma hakkı verildi.

1934'te kadınlara Milletvekili Seçimlerine katılma hakkı verildi.

EKONOMİK ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

17 Şubat 1923'te İzmir İktisat Kongresi düzenlendi. Bu kongreyle Milli Ekonominin temelleri atıldı.

1925'te Aşar Vergisi kaldırıldı ve çiftçiler rahatlatıldı.

Tarım Kredi Kooperatifleri kuruldu, Kooperatifçilik ve tarımda makineleşme özendirildi.

İlk özel banka olan İş Bankası 1924 yılında kuruldu.

1 Temmuz 1926'da Kabotaj Kanunu kabul edildi. Böylece limanlarımız arasında gemi işletme hakkı Türklere geçti.

1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu kabul edildi.

1930 yılında Merkez Bankası kuruldu.

1933'te Sümerbank kuruldu.

1934'ten itibaren Beş Yıllık Kalkınma Programı uygulandı.

Madenlerimizi daha iyi işletebilmek için Etibank ve Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.

1939'da Karabük Demir Çelik Fabrikası kuruldu.

Demiryolları millileştirildi ve yurt çapına yaygınlaştırıldı.

TÜRK ORDUSU ve MİLLÎ SAVUNMA

Türk Ordusunun temeli M.Ö.209 yılında Büyük Hun Hakanı olan Mete Han'a kadar uzanır.

Türk Silahlı Kuvvetleri bugünkü yapılanmasını 1949'da tamamlamıştır.

Türk Ordusunun asıl görevi Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik iç ve dış tehditlere karşı koymak, Atatürk ilkelerini savunmaktır.

TSK'nın ihtiyaçlarını karşılamak, vatandaşların askerlik ile ilgili işlemlerini yürütmek Milli Savunma Bakanlığı'nın görevidir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN DIŞ SİYASETİ

Atatürk Döneminde Çözülen Sorunlar:

Musul Sorunu: Lozan Anlaşması'nda belirlenemeyen Türk-Irak sınırı, İngiltere ile yapılan görüşmelerle çözümlenemeyince sorun Milletler Cemiyeti'nin hakemliğine bırakıldı. 5 Haziran 1926'da İngiltere ile Türkiye arasında imzalanan Ankara Anlaşması ile Musul dışarıda kalmak üzere (aleyhimize) bugünkü Türk-Irak sınırı çizildi.

Boğazlar Sorunu: Lozan Anlaşması'nda Boğazlar, Türkiye'nin başkanlığını yaptığı bir Komisyona bırakılmıştı. Bu, Türkiye'nin milli egemenliğini ve güvenliğini tehlikeye düşürüyordu. 1930'larda Almanya, İtalya ve Japonya'nın hızla silahlanması ve dünyanın yeni bir savaşa hazırlanması üzerine Türkiye Komisyon ülkelerini Boğazların durumunu görüşmek üzere toplantıya çağırdı. 20 Temmuz 1936'da imzalanan Montrö Sözleşmesi ile Boğazların egemenliği ve denetimi Türkiye'ye geçti. Türkiye'nin Boğazları silahlandırması kabul edildi.

Hatay Sorunu: Hatay, 1921 yılında Fransa ile yapılan Ankara Anlaşması ile topraklarımız dışında kalmış, Lozan Anlaşmasında bu durum değişmemişti. 1930'larda Fransa'nın Suriye Mandasını bırakmak istemesi üzerine Hatay konusu yeniden güncelleşti.

Hatay 1938'de bağımsız devlet oldu, 1939'da Türkiye'ye katıldı.

Atatürk Döneminde Kurulan Birlikler:

Balkan Antantı: Almanya ve İtalya'nın hızla silahlanması ve Balkanlara doğru yayılmacı politika izlemesi üzerine Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında 9 Şubat 1934'te kuruldu.

Sadabat Paktı: İtalya'nın Ortadoğu'daki yayılmacı politikası üzerine Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında 8 Temmuz 1937'de kuruldu.

ATATÜRKÇÜLÜK

Türk milletini tam bağımsızlığa, huzur ve refaha, Türk kültürünü çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmayı amaçlayan, temelleri Atatürk tarafından belirlenen fikir ve ilkelere Atatürkçülük denir.

ATATÜRK İLKELERİ

Cumhuriyetçilik: Egemenliğin millete ait olmasını ve halkın yönetime katılmasını öngören ilkedir.

Milliyetçilik: Türk milletini içtenlikle severek yüceltmeyi öngörür.

Halkçılık: Halkın kanun önünde eşitliğini ve hiçbir sınıfa ve zümreye ayrıcalık tanınmamasını öngören ilkedir.

Devletçilik: Özel sektörün yeterli olmadığı durumlarda devletin ekonomik hayata atılmasını öngören ilkedir.

Laiklik: Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılarak, din ve vicdan hürriyetinin devlet güvencesine altına alınmasını öngören ilkedir.

İnkılapçılık: Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseyip koruyarak devamlılığını sağlamayı öngören ilkedir.

ATATÜRK İLKELERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ:

Türk toplumunun ihtiyaçlarından doğmuştur.

Atatürk ilkeleri kendi içinde bir bütündür.

Akla ve mantığa uygundur. Gerçekçi, uyumlu ve tutarlıdır.

ATATÜRK İLKELERİ

KISA ÖZET NOTLAR

Cumhuriyetçilik: *Anahtar kelimeleri: Ulusal Egemenlik, Seçim, Ulusal İrade, Çok Partili Rejim, Seçme ve Seçilme Hakkı.*

Aşamaları:

- TBMM'nin açılması,
- Saltanatın kaldırılması,
- Cumhuriyetin ilanı,
- Çok Partili rejim denemeleri,
- Kadınlara Seçme ve seçilme hakkı verilmesi

Milliyetçilik: *Anahtar Kelimeleri: Ortak vatan, dil ve kader birliği olmalı, din ve ırk birliği şart değildir.*

Aşamaları:

- TBMM'nin açılması,
- İstiklal Marşı'nın kabulü,
- Tevhid-i Tedrisat kanunu,
- Kabotaj Kanunu,
- Türk Tarih ve Türk Dil Kurumları'nın kurulması.

Halkçılık: *Anahtar Kelimeleri: Ayrıcalıkların kaldırılması, eşitlik, Dayanışma, Sosyal devlet.*

Aşamaları:

- Aşar Vergisinin kaldırılması,
- Kıyafet devrimi,
- Tekke ve Zaviyelerin kapatılması,
- Türk Medeni kanununun kabulü,
- Soyadı kanunu,
- Kadınlara Siyasal haklar tanınması.

Laiklik:

Anahtar Kelimeleri: Din ve Devlet işlerinin ayrılması, Akılcılık ve Bilimsellik, din ve vicdan özgürlüğü, çağdaşlaşma.

Aşamaları:

- Saltanatın ve Halifeliğin kaldırılması,
- Tevhid-i Tedrisat kanunu,

- Şerîye ve Evkaf vekaletinin kaldırılması,
- Tekke ve Zaviyelerin kapatılması,
- Medeni Kanunun kabulü,
- Anayasadan; “devletin dini İslâm dır” maddesinin çıkarılması,
- Laikliğin anayasaya girmesi.

Devletçilik:

Anahtar Kelimeleri: Ekonomi, yatırım, kamulaştırma, bütün yatırımların devlet eli ile yapılması, özel sektör ve müteşebbisin olmaması.

Aşamaları:

- Tarımı destekleyici çalışmalar,
- Devletin banka kurması,
- I. Beş yıllık kalkınma planının hazırlanması,
- Kamulaştırma (devletleştirme) çalışmaları.

CUMHURİYET DÖNEMİ İNKILAPLARI

KRONOLOJİK ÖZET

5 Mart 1920’de Hilal-i Ahdar ismiyle kurulan cemiyetin Yeşilay olarak değiştirilmesi.

1920’de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kurulması.

1921’de öksüz ve yetim çocuklar için Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme) Kurumu kurulması.

1922’de Numune Hastaneleri kurulması.

1 Kasım 1922 Saltanatın Kaldırılması.

1923 ‘te Ankara Arkeoloji Müzesi kurulması.

1923’te Türk Hilal-i Ahmer (Kızılay) Cemiyeti’nin kurulması.

1923 Hekimlere Mecburi Hizmet Kanunu’nun çıkarılması.

1923’te Seyr-i Sefain İdaresi’nin kurulması.

29 Ekim 1923’ te Cumhuriyetin İlanı.

1924’te Ankara Musiki Muallim Cemiyeti’nin kurulması.

3 Mart 1924’te Halifeliğin Kaldırılması.

3 Mart 1924’te Tevhid-i Tedrisat Kanunu

1925’te Kızılay Hemşire Okulu’nun kurulması.

1925’te Ankara Hukuk Mektebi’nin açılması

1925’te Türk Hava Kurumu’nun (Türk Tayyare Cemiyeti) kurulması.

26 Ağustos 1924’te İş Bankası’nın kurulması.

1924’te Tarım Kredi Birlikleri’nin kurulması.

1925’te Aşar vergisi kaldırılması.

1925’te Sanayi ve Maadin Bankası kurulması.

1 Temmuz 1926’da Kabotaj Kanunu çıkarıldı.

19 Ocak 1925’te çıkarılan Mükellefiyet-i Bedeniyye Kanunu

25 Kasım 1925’te Şapka Kanunu’nun çıkarılması.

30 Kasım 1925'te Tekke zaviye ve türbelerin kapatılması.

26 Aralık 1925'te Miladi takvimin kabulü.

22 Nisan 1925'te kethüdalıklar kaldırılarak Ticaret ve Sanayi Odaları'nın Kurulması Kanunu'nun çıkarılması.

1926'da Emlak ve Eytam Bankası kurularak yoksulların ev almasının sağlanması.

17 Şubat 1926'da Medeni Kanun'un kabulü.

1 Mart 1926'da 1889 İtalyan Ceza Muhakeme Kanunu'ndan uyarlanan Türk Ceza Kanunu kabul edilir.

2 Mart 1926 Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun

'22 Nisan 1926' da İsviçre'den Borçlar Kanunu'nun alınması.

1927'de İsviçre'nin NuechatelKantonu'ndan alınan Hukuk Muhakemeleri Usulü yürürlüğü girmesi.

1927'de modern anlamda nüfus sayımı yapılması.

1927'de Teşvik-i Sanayi Kanunun çıkarılması.

1927'de Devlet Demiryolları İdaresi kurulması.

1927'de Etnoğrafya ve Resim Müzesi açılması.

1927'de Devlet Demiryolları ve Limanları Genel Müdürlüğü kurulması.

1 Kasım 1928'de Yeni Türk Harflerinin Kabulü.

1929'da Almanya'dan uyarlanan Ceza Muhakemeleri Kanunu yürürlüğe girmesi.

1929'da Tarım Kredi Kooperatifleri'nin açılması. Toprak Reformu'yla topraksız çiftçiye 20 yılda ödemek kaydıyla toprakdağıtılması.

1929'da Deniz Ticareti Kanunu (Almanya'dan) ve İcra ve İflas Kanunu (İsviçre'den) yürürlüğe girmesi.

1933'te Milli Hava Ulaştırma Teşkilatı'nın kurulması.

1929'da Deniz Ticareti Yasası'nın çıkarılması.

30 Ocak 1929 'da Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kurulması.

1930'da İstanbul Belediyesi Konservatuarı'nın ıslah edilmesi.

1930'da T.C. Merkez Bankası'nın kurulması ve Türk Parasını Koruma Kanunu'nun çıkarılması.

1930'da Kadınlara Belediye seçme seçilme haklarının verilmesi.

1931'de Pulluk Kanunu çıkarılarak pulluk üreticilerine faizsiz kredi verilmesi.

1 Nisan 1931'de okka, arşın, endaze gibi ağırlık ve uzunluk ölçülerinin kaldırılması.

15 Nisan 1931'de Türk Tarih Kurumu'nun Kurulması.

19 Şubat 1932'de Halkevleri açılması

12 Temmuz 1932'de Türk Dil Kurumu'nun Kurulması

1934'te Kadınlara milletvekili seçme seçilme haklarının tanınması.

1933'de Kadınlara Muhtarlık hakkının verilmesi.

1933'te İstanbul Üniversitesi'nin kurulması.

1933'te Sümerbank, İller Bankası, Halkbank'ın kurulması.

1933'te Ziraat Mektepleri ve Ziraat Fakültesi ve Veteriner Yüksek Okulu'nun açılması.

1934'te Soyadı Kanunu'nun çıkarılması.

1934-39 yılları arası I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın uygulanması.

1934'te Ankara Hukuk Fakültesi'nin açılması.

1934'te Kadınlara milletvekili seçme seçilme haklarının verilmesi.

1935'te maden arama ve işletme çalışmaları için MTA'nın (Maden Tetkik Arama) kurulması.

1936'da Ankara Milli Musiki ve Temsil Akademisi (Devlet Konservatuarı), Eğitim Kursları'nın kurulması.

1937'de Köy Eğitim Yurtları ile Dolmabahçe Sarayı'nda Resim ve Heykelticilik Müzesi açılması.

1935'te Tarım Satış Kooperatifleri'nin kurulması.

1937'de Denizyollarını güçlendirmek için Denizbank'ın kurulması.

1938'de Toprak Mahsulleri Ofisi'nin kurulması.

1939'da ilk büyük ağır sanayi olan Karabük Demir- Çelik Fabrikası'nın açılması.